Sommerbrev fra KKOA 2026

Kriseressurssamarbeid for kulturinstitusjoner i Oslo og Akershus, KKOA, ønsker med dette å oppsummere hva som har skjedd siden forrige sommer.

Halve Totalforsvarsåret er passert, og beredskap i alle former står høyt på agendaen i hele samfunnet. Kulturarvsektoren har endelig blitt inkludert i totalforsvaret, og det er en økende forståelse for kulturarvens relevans og betydning. Kulturarven er vår historie og identitet. Den er kilden til autentisk informasjon som kan omsettes til kunnskap, ferdigheter og vitenskap som kan brukes til å løse problemer i vår tid og i fremtiden, i fred og ufred. Kulturarven er kjernen i hva vi har, hva vi er og hva vi skal bli. Derfor er den også sårbar og et mål for ødeleggelse for dem som ønsker å ramme oss som samfunn. Det er en viktig oppgave å forvalte og sikre kulturarven for fremtiden, slik at den står sterk også i krisesituasjoner.

Hva gjør vi, og hvem er vi?

Gjennom samarbeidsavtalen, ressurslisten og rutinen for anmodning om ressurser tilrettelegger KKOA for at medlemmene skal kunne bistå hverandre med personell og materiell ved uønskede hendelser. KKOA arrangerer vår- og høstmøter der medlemmene kan samles for å knytte kontakter, dele erfaringer og få faglig påfyll.

KKOA er basert på gjensidighet, og det er ingen avgift for medlemsinstitusjonene. KKOA er helt avhengig av at medlemsinstitusjonene stiller med folk i arbeidsgruppen, selv om det ikke er et krav eller en forventning. Det viktigste for vår drift er å ha med personer som ønsker, får anledning til og har mulighet til å engasjere seg, gjerne over tid. Oppgavene arbeidsgruppen utfører omfatter hovedsakelig administrasjon av ressurslisten, medlemsregisteret og arrangementer. I tillegg har KKOA blitt en aktør som arbeider for å styrke beredskapen for

kulturarv nasjonalt, og vi initierer og deltar i ulike fora knyttet til dette. De som sitter i arbeidsgruppen opplever arbeidet som meningsfylt og nyttig, og at det gir et gjensidig utbytte også for egen virksomhet.

Ta kontakt dersom du ønsker å delta i arbeidsgruppen eller bidra i en spesifikk oppgave. På nåværende tidspunkt består KKOAs arbeidsgruppe av følgende personer:

- Mari Grønlund Hamre, Stiftelsen Norsk Folkemuseum
- Mikael Blihovde, Stiftelsen Norsk Folkemuseum
- Fredrikke Bang Lysgård, Stiftelsen Norsk Folkemuseum
- Douwtje L. van der Meulen, Universitetet i Oslo
- Kenneth Nielsen, Universitetet i Oslo
- Trond Gran Larsen, Universitetet i Oslo
- Kristin Josefine Ramsholt, Nasjonalarkivet
- Mónica Garrido, Nasjonalarkivet
- Dan-Erlend Farago, Oslobygg KF – Munch
- Anette Nymann Lindhom, Akershus fylkeskommune
- Hans Jonsson, Akershus fylkeskommune
- Susanna Björklöf, Oslo brann- og redningsetat

Før vi går videre – hold av datoen!

Høstmøtet vil i år bli arrangert fredag 4. desember 2026 på Nasjonalbiblioteket i Oslo.

KKOAs høstseminar er blant de siste arrangementene i løpet av Totalforsvarsåret, som også vil være årets tema. Vi vil sette søkelys på den nasjonale beredskapskoordineringen innen kulturarv. Andre regionale grupper i Norge er invitert til å presentere seg og sitt arbeid. Nasjonalbiblioteket tar oss imot i vakre Målstova, der det er god plass. Vi håper mange møter opp fysisk, da det gir mulighet for erfaringsutveksling på flere plan utover det faglige. Samtidig vil vi i år også tilby digital deltakelse for å inkludere flest mulig. Mer informasjon om programmet kommer etter sommeren.

Året som har gått

KKOA har fått en logo!

Noen av de mange gode kreftene i arbeidsgruppen har lagt ned en betydelig innsats, og på høstseminaret i 2025 kunne KKOA endelig vise seg frem med egen logo. De første skrittene mot det som i dag er KKOA, ble tatt på høsten 2015. Tidspunktet for lanseringen av logoen var tilfeldig, men den ble en fin markering av de ti årene KKOA har brukt på å etablere seg som en vesentlig aktør innen beredskap for kulturarv.

Høstseminar 2025 på Oslo rådhus

På høstseminaret i 2025 var Oslo rådhus vertskap, og det gjorde de med glans. Ikke bare stilte de med flotte lokaler og fasiliteter, de laget også et svært godt program med utgangspunkt i eget beredskapsarbeid for den faste og løse kunsten i Rådhuset. Det er gjort et omfattende arbeid med planverk, herunder verdibergingsplan og tilrettelegging med utstyr og rutiner for berging. Vi fikk også innføring i brannteori og mange konkrete tips om brannsikkerhet.

Restverdiredningstjenesten fra Follo brannvesen IKS demonstrerte sitt utstyr og viste praktisk røykforflytning ved hjelp av tunnelplast og vifter i garasjen i Rådhuset. Dagen ble avsluttet med informasjon fra Riksantikvaren om KIT – Kulturarv i Totalforsvarsåret 2026.

Takk for en flott dag med fantastisk engasjement fra både verter og deltakere!

Vårmøte 2026 på Gamle Hvam museum

Erfaringsdeling fra mindre virksomheter har vært etterspurt blant flere medlemmer, og i år ønsket vi å imøtekomme dette på vårmøtet. Gamle Hvam museum, som er en del av Museene i Akershus, stilte raust opp og arrangerte en meget fin fagdag med rehabilitering og risiko som tema.

Gamle Hvam er et flott gårdstun med en interessant historie. Svalgangsbygningen er under omfattende istandsetting, som har pågått over lang tid. Vi ble vist rundt i bygningen og på stillaset. Det ble belyst hvordan en liten personalstab som til daglig driver museum, samtidig må samarbeide med flere andre aktører. De har måttet sette seg inn i og håndtere en rekke ventede og uventede problemstillinger og hendelser underveis i et langt og komplisert byggeprosjekt.

Takk for en hyggelig, lærerik og inspirerende dag i vakre omgivelser!

KIT – Kulturarv i Totalforsvaret

I februar 2025 tok KKOA initiativ til et møte hos Riksantikvaren på grunn av økende aktivitet og et økende antall aktører innen beredskap for kulturarv. Inn mot Totalforsvarsåret 2026 opplevde vi behov for blant annet samordning og kartlegging av arrangementer.

Dette førte til at en gruppe aktører etablerte et pilotsamarbeid som fikk navnet KIT – Kulturarv i totalforsvaret. Arbeidet ledes av Riksantikvaren og har som mål å synliggjøre kulturarv som en del av totalforsvaret, samt styrke samarbeidet om formidling av kunnskap innen beredskapsfeltet.

KKOA er representert med ett medlem i KITs kjernegruppe, som blant annet kartlegger aktørene på feltet, kunnskapsbehovene og hvilke temaer som er dekket – og hvilke som ikke er det. Som et ledd i dette arbeidet er det opprettet en arrangementsoversikt, KIT-kalenderen, på Riksantikvarens nettsider. Alle institusjoner som arbeider med kulturarv og beredskap, oppfordres til å melde inn aktiviteter og arrangementer knyttet til beredskap til KIT-kalenderen.

Initiativ til mer samarbeid og samordning

Når KKOA ble etablert var det fremst med tanke på beredskap for uønskede hendelser knyttet til brann, vann og natur. Disse farene består og vil fortsatt kreve sitt, men vi må samtidig ta oss av økt risiko fra andre trusler.

I pågående konflikter som i Ukraina og Gaza brukes fysisk ødeleggelse av kulturarv som en bevisst del av krigføringen. Selv om dette er forbudt gjennom internasjonale konvensjoner og krigens folkerett, må vi være klar over at respekten for lover og regler ofte er liten hos aggressorer. Det er også gråsoner. På et annet nivå blir Norge og andre land utsatt for hybridkrigføring, der kulturarv misbrukes i kampanjer med desinformasjon og forvanskning av fakta og historiske fortellinger.

Det er derfor viktig å ha høy bevissthet rundt disse problemstillingene og å arbeide aktivt med planer for beskyttelse av kulturarv, også utover det som direkte følger av lover og regler. Dette kan ikke understrekes tydelig nok.

KKOA er et av få reelle og relativt robuste beredskapstilbud i kulturarvsektoren. Vi blir ofte trukket frem, også på nasjonalt nivå, senest i DSBs nye veileder *Kommunens roller og ansvar i sikkerhetspolitisk krise og krig*. Vi er stolte av anerkjennelsen, men samtidig ikke helt komfortable med det implisitte ansvaret og de forventningene dette medfører.

For det første er vi regionale. For det andre er vi basert på frivillighet. For det tredje mangler vi et formelt mandat, en tydelig organisering og et eget budsjett.

KKOA ønsker seg, og arbeider for, en organisering – kall det gjerne en paraply eller plattform – som kan støtte opp under vårt og andre regionale beredskapsgruppers arbeid. Vi tror at mer samordning og samhandling vil styrke kvaliteten, redusere sårbarheten og i enkelte tilfeller øke kapasiteten til å håndtere hendelser. Det kan også gjøre det enklere å etablere flere grupper.

På denne bakgrunnen inviterte KKOA et utvalg regionale beredskapsgrupper og andre interessenter til et møte i april i år. Oppmøtet var godt, og diskusjonen ble svært positiv og konstruktiv. Det ble drøftet behov, mulige samarbeidsområder og realistiske veier videre. Når dette skrives, har gruppen møttes to ganger og har ytterligere et arbeidsmøte planlagt i august. Gruppen er også utvidet med flere aktører og har nå relativt god dekning både geografisk og på tvers av forvaltningsnivåer.

Vi vet ennå ikke hva dette vil lede til, men håper å kunne rapportere mer på høstseminaret.

Nye medlemmer i KKOA

I året som har gått siden forrige sommerbrev, har KKOA fått fire nye medlemmer:

- **Nasjonalbiblioteket**, som tar vare på, digitaliserer og formidler alt som er publisert for den norske offentligheten. Nasjonalbiblioteket er en forskningsinstitusjon som både driver egen forskning og legger til rette for forskning på samlingene.
- **Akershus fylkeskommune, avdeling for kulturutvikling, frivillighet og friluftsliv**, som blant annet har ansvar for museer samt produksjon og formidling av kultur.
- **Akershus fylkeskommune, avdeling for kulturminnevern**, som er regional kulturminnemyndighet med ansvar for å ivareta nasjonale og regionale kulturminneinteresser i plan- og byggesaker og følge opp saker knyttet til fredede kulturminner.
- **Forsvarsbygg, kulturminneseksjonen**, som har ansvar for bevaring, bruk og utvikling av nasjonale festningsverk og forsvarssektorens verneverdige bygninger. Forsvarsbygg er Norges største offentlige kulturmiljøforvalter.

Varmt velkommen skal dere være. Vi merker allerede at dere styrker oss på flere områder!

Medlemsinstitusjoner i KKOA per juli 2026

- Akershus fylkeskommune, avdeling for kulturminnevern
- Akershus fylkeskommune, avdeling for kulturutvikling, frivillighet og friluftsliv
- Astrup Fearnley Museet
- Deichman bibliotek, Oslo kommune
- Det internasjonale barnekunstmuseet
- Forsvarsbygg, kulturminneseksjonen
- Forsvarshistorisk museum
- Fortidsminneforeningen, avdeling Oslo og Akershus
- Frammuseet
- Henie Onstad Kunstsenter
- HL-senteret – Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter
- Jødisk Museum
- Kirkelig fellesråd i Oslo
- Kongehuset / Det kongelige hoff
- Kon-Tiki Museet

- KORO
- Kulturetaten, Oslo kommune
- Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo
- Munchmuseet, Oslo kommune
- Museene i Akershus (MiA)
- Nasjonalarkivet
- Nasjonalbiblioteket
- Nasjonalmuseet
- Naturhistorisk museum, Universitetet i Oslo
- Norges Bank
- Norsk Speidermuseum
- Norsk Teknisk Museum
- Norske Selskab
- Oslo Museum
- Oslo skolemuseum, Utdanningsetaten, Oslo kommune
- Oslobygg KF, Oslo kommune
- Rådhusets forvaltningstjeneste
- Skimuseet
- Stiftelsen Norsk Folkemuseum
- Universitetsbiblioteket i Oslo

Videreutdanning i beredskap for kunst og kulturarv

I høst tilbys videreutdanningskurset *Beredskap for kunst og kulturarv* ved Universitetet i Oslo for andre gang. Kurset gir 15 studiepoeng og har som mål å heve kompetansen og styrke beredskapsarbeidet i virksomheter som har ansvar for kulturarv.

Tyngdepunktet ligger på verdivurdering og prioritering, risiko- og sårbarhetsanalyser samt verdibergingsplaner. Kurset kan kombineres med jobb og er lagt opp som deltidsstudium ved siden av ordinære arbeidsoppgaver.

Kurset ble gjennomført første gang høsten 2025, med deltakere fra blant annet museer, arkiver, kirker og brannvesen. De fleste hadde prosjektoppgaver som var direkte knyttet til egen virksomhet. Tilbakemeldingene viser at deltakerne opplevde kurset som svært nyttig, og at både innhold, oppgaver og nettverk ga stort utbytte.

Når dette skrives, er høstens kurs allerede fulltegnet, men det er mulig å søke om å bli satt på venteliste frem til 15. august. Mer informasjon finnes på UiOs nettsider.

Beredskapstelefonen for kulturminner

Som kjent tilrettelegger KKOA for at medlemmene skal kunne kontakte hverandre for å få praktisk bistand ved kriser. Som vanlig ønsker vi også å slå et slag for et tilbud som gjelder for alle: den nasjonale beredskapstelefonen for kulturminner.

På telefonnummer **481 10 777** tilbyr NIKU døgnåpen rådgivning i akutte situasjoner der det har oppstått, eller er fare for at det kan oppstå, skader på kulturminner. Tjenesten er en del av NIKUs nasjonale oppgaver på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet og Riksantikvaren.

Verdibergingsplaner

Å utarbeide en verdibergingsplan er et godt og konkret tiltak for å styrke beredskapen. Vi anbefaler å bruke den nasjonale malen for verdibergingsplan, som er utviklet i samarbeid mellom flere brannvesen og kulturarvsinstitusjoner.

Malen er laget i PowerPoint, et program de fleste har tilgang til, og som er godt egnet til å håndtere tekst og bilder samlet. Malen med veiledning forvaltes av Oslo brann- og redningsetat, og den sist oppdaterte versjonen kan lastes ned gratis fra deres nettsider. I tillegg til informasjonen som finnes der, gis også en god innføring i en ny episode av *Riksantikvartimen* som er viet verdiberging av kulturarv.

Intet kulturminne er helt likt et annet, og det dukker stadig opp nye problemstillinger, løsninger og eksempler på hvordan informasjon kan presenteres i en verdibergingsplan. Malen er derfor i kontinuerlig utvikling. Mange bidrar til dette arbeidet, og vi ønsker å trekke frem noen spennende prosjekter som kan ha overføringsverdi for flere.

I Bergen utvikles det en variant av verdibergingsplan som er spesielt tilpasset verneverdige, tette trehusområder. Her må brannvesenet under innsats håndtere høy spredningsrisiko mellom mange bygninger med ulike egenskaper og sårbarheter.

Akershus fylkeskommune arbeider med å utarbeide en samling eksempler på verdibergingsplaner for henholdsvis en kirke, et fartøy og en herregård, som kan brukes som inspirasjon.

Kirkemalen som finnes hos KA er ikke ny, men fortjener også å bli nevnt fordi den inneholder gode eksempler for typiske kirkelige gjenstander.

Etter hvert er det blitt mange som har erfaring med å lage verdibergingsplaner, og det arrangeres kurs og fagdager over hele landet. Hold utkikk etter arrangementer i KIT-kalenderen – eller meld inn ditt eget!

Vi gjør oppmerksom på at det finnes støtteordninger som kan bli brukt for arbeid med verdibergingsplaner. Blant andre gir Kulturdirektoratet tilskudd til utarbeidelse av verdibergingsplaner gjennom tilskuddsordningen for sikring av museer.

Formidling og andre aktiviteter

Gjennom året har personer i KKOAs arbeidsgruppe og temagrupper holdt flere foredrag på fagdager og seminarer, både i Norge og Sverige. Temaene er KKOA spesifikt eller relaterte fagområder der vi trekker på erfaringer fra egne og andre medlemsinstitusjoner.

Vi deltar også i øvelser som medlemmer av spillestab eller observatører, samt på befaringer. Videre sitter vi i ulike arbeids- og referansegrupper.

Til sist

Som avslutning på denne rapporten ønsker vi først å takke alle som har lest helt hit.

Men aller viktigst:

Takk til alle dere som på ulike måter deltar i, bærer og driver beredskap for kulturarv sammen med oss. Det gjør en forskjell til det bedre.

Med hilsen fra KKOAs arbeidsgruppe
Oslo, juli 2026

Lenker

KKOA
https://samlingsnett.no/kkoa

Veileder
DSB, Kommuners og fylkeskommuners roller og ansvar i sikkerhetspolitisk krise og krig: https://www.dsb.no/ros-og-beredskap/kommuners-og-fylkeskommuners-roller-og-ansvar-i-sikkerhetspolitisk-krise-og-krig/ , herunder https://www.dsb.no/ros-og-beredskap/kommuners-og-fylkeskommuners-roller-og-ansvar-i-sikkerhetspolitisk-krise-og-krig/kommunens-roller-og-ansvar/kulturarv/

Verdibergingsplan
Verdibergingsplan, informasjon, mal og veiledning:https://www.oslo.kommune.no/brannvern-ildsted-og-feiing/verdibergingsplan/

Riksantikvaren, veileder til verdibergingsplan for kirker: https://riksantikvaren.no/veileder/verdibergingsplan-for-kirker/

Hovedorganisasjonen KA, eksempel for kirker: https://www.ka.no/kirkebyggmal/article/1579307

Riksantikvartimen, verdiberging av kulturarv: https://www.youtube.com/watch?v=h4gaazNyo8E&t=1859s

Verdiberging – undervisningsmateriell for brannvesen: https://www.rvr.no/verdiberging-undervisningsmateriell

Kulturarv i totalforsvaret og Riksantikvarens arrangementskalender
Totalberedskapsmeldingen, Forberedt på kriser og krig, Meld. St. 9 (2024–2025): https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-9-20242025/id3082364/

Riksantikvarens arrangementskalender:https://www.riksantikvaren.no/kalender/

Riksantikvarens satsningsområde: https://riksantikvaren.no/totalberedskap-og-kulturminnevernet

Tilskuddsordninger
Kulturdirektoratet, sikringsmidlene: https://www.kulturdirektoratet.no/tilskuddsordninger/sikringsmidler-til-museene

Riksantikvaren, tilskuddsordninger: https://riksantikvaren.no/tilskudd/oversikt-over-tilskuddsordninger/

Universitetskurs i beredskap for kunst og kulturarv
KULBER3000V – Beredskap for kunst og kulturarv: https://www.uio.no/studier/emner/hf/iakh/KULBER3000V/

Beredskapstelefonen – Krisehåndtering for kulturminner
https://www.niku.no/prosjekter/beredskapstelefon-for-radgivning-ved-kriser/